

K İ T A P L A R D A N H A B E R

BEAN, GEORGE EWART - MITFORD, TERENCE BRUCE: *Journeys in Rough, Cilicia*. 1964-1968. Wien 1970. Österreichische Akademie der Wissenschaften. 278 s.

Bu kitap, George Ewart Bean ve Terence Bruce'in 1961 yılından 1968 yılına değin, Türkiye'nin güneyinde, gerek kıyı, gerekse dağlık iç bölgelerde aralıksız sürdürdükleri topografik ve epigrafik inceleme gezilerinin 1964-68 yılları arasındaki 4 yıllık süresini kapsamaktadır. Bean ve Mitford, Antalya, Alanya, Anamur, Karaman, Ermenek, Beyşehir, Mut, Dereköy dolaylarında, kimi zaman otomobil ve ciple, kimi zaman katırla ve yaya olarak yaptıkları gezilerde, tapınak, mezar vb. yazıtlarını incelemişlerdir. Kitapta, bu yazıtlar üstüne ayrı ayrı bilgi verilmektedir. Yazıtlara ilişkin 208 fotoğraf ve gezilerin kapsadığı bölgeleri gösteren 4 harita kitabın sonuna eklenmiştir.

İçindekiler: Fritz Schachermeyr'in Önsözü (Almanca). Giriş. Geziler. Yöntem. Yazıtlar: (a) Doğu Pamphylia. (b) Güney Isauria. (c) Merkezî Dağlık Kilikya. (d) Decapolis. Ekler. Seçilmiş Kaynakça. İndeks. Fotoğraflar. Haritalar. (B/6370).

DAVIS, FANNY: *The Palace of Topkapı in Istanbul*. New York 1970. Charles Scribner's Sons. XIII + 306 s.

Bilimsel bir eserden çok, Topkapı Sarayı'nda bir çeşit "rehberli turistik gezi" olarak niteleyebileceğimiz bu kitapta, Sarayın çeşitli bölümleri, bu bölümlerdeki eserler anlatılmakta, Osmanlı saray yaşamının çeşitli yönleri üstüne bilgi verilmektedir. Kitapta, 11 renkli, 72 siyah-beyaz fotoğraf yer almaktadır.

İçindekiler: Önsöz. Giriş. Osmanlı Hanedanı. Bab-ı Hümayun. Birinci Avlu. Orta Kapı. İkinci Avlu. Divanhane (Kubbe Altı). Darüssaade. Üçüncü Avlu. Arz Odası. Hazine-i Hümayun. Hırka-i Saadet Dairesi. Sütunlu Koridor ve Köşkler. Dördüncü Avlu. Haremağalarının Dairesi. Harem Dairesi I. Harem Dairesi II. Dış Saray. Osmanlı Sultanları. Kaynakça. İndeks. (B/6538).

ERDMANN, HANNA - ERDMANN, KURT: *Iranische Kunst in Deutschen Museen*. Wiesbaden 1967. Franz Steiner Verlag GMBH, 75 s.

Ünlü sanat tarihçisi Prof. Dr. Kurt Erdmann'ın sağlığında hazırlamış olduğu bu eser, ancak ölümünden sonra eşi Dr. Hanna Erdmann tarafından yayınlanabilmiştir. Kitapta, Alman müzelerinde bulunan İran sanatının üstün örnekleri, nefis bir baskı ile sunulmakta, her eser için Farsça ve Almanca açıklayıcı bilgi verilmek-

tedir. Yazarın girişiyle birlikte, bu eser, İran'ın 2,500 yıllık tarihine genel bir bakış açısı sağlamaktadır. Kitabın önsözünde, tanınmış şarkiyatçı Prof. Dr. Annemarie Schimmel, Alman-İran kültürel ilişkilerini özetlemekte, Doğu ile ilgilenen ünlü Alman yazarlarının şiirlerinden örnekler vermektedir.

İçindekiler: Önsöz, Annemarie Schimmel. *Kurt Erdmann'a göre giriş*. Yazan: Hanna Erdmann. *Katalog*, hazırlayan: Hanna Erdmann. *Ahameni Sanatı*, taş, metal. *Part Sanatı*, metal, kil, seramik. *Sasani Sanatı*, stuko, metal, cam, kumaş. *İslam Sanatı*, metal, cam, seramik, kitap sanatı, kumaş, halı. (B/6119).

GOLVIN, LUCIEN: *Essai sur l'Architecture Religieuse Musulmane*. Paris 1970. Editions Klincksieck. I. Cilt 282 s. 95 resim; II. Cilt 203 s. 45 resim, 48 planş.

Archéologie Méditerranéenne (Akdeniz Arkeolojisi) dizisinde yer alan bu kitabın I ve II. ciltleri 1970 yılında yayınlanmış; Abbasilerde dinsel mimarî ve İspanya-Magrip mimarîsine ilişkin III ve IV. ciltleri henüz yayınlanmamıştır.

I. Ciltte, İslam mimarîsi konusunda genel bilgi verilmekte; özellikle camiler, camilerin minare, mihrab, mimber vb. bölümlerinin mimarî özellikleri ve belli başlı ilk Emevî camileri incelenmektedir. Daha sonra Türk egemenliğinde İslam dünyasında dinsel sanat üstünde durulmakta, Selçuk ve Osmanlı dönemlerinde yapılmış olan camiler incelenmektedir. Ayrıca, türbeler, hastaneler, kitaplıklar vb. üstüne bilgi verilmektedir.

II. Ciltte, Suriye'de Emevîler döneminde dinsel sanat ele alınmakta, üç önemli yapıt (mimarî bütünlüğünü günümüze dek koruyan en eski İslam anıtı olan Kudüs'teki *Kubbetü's-Sahra*, *Mescid-i Aksa* ve Şam'daki büyük cami) ayrıntılı olarak incelenmektedir.

I. Cildin İçindekiler: Önsöz. Bibliyografya. I. Müslümanlığın İçerdiği Buyruklar. II. Dış Kaynaklar (*Medine'deki "Peygamberin Evi" üstüne bazı varsayımlar*). III. İslâm Mimarîsinin Başlangıcı (*İlk Emevî Camileri*). IV. Camilerin Morfolojisi. 1. *Avlu*. 2. *Minare*. 3. *Camîin İç Kısmı*. V. Türklerin Egemenliğinde İslam Dünyasında Dinsel Sanat. A. *İran'da İslam Sanatı*. B. *Küçük Asya'da İslam Mimarîsi* (Selçuk ve Osmanlı Dönemleri). VI. Camiler ve Ölülerle İlgili Diğer Yapılar. VII. Camilerin Döşenmesi. *Mimber*. *Maksure*. *Hasır ve Halılar*. *Camilerin Işıklandırılması*. VIII. Ek Yapılar. 1. *Kadınların Namaz Kıldıkları Yerler*. 2. *Aptest alınan yerler*. 3. *Hazine Odaları*. 4. *Kadınların Davalara Baktıkları Yerler*. 5. *Ölümler İçin Yapılan Dualara Ayrılan Yerler*. 6. *Öğrenime Ayrılan Yerler*. 7. *Kitaplıklar*. 8. *Hastaneler, Öksüzler Yurtları, Güçsüzler Evleri*. Arapça Terimler Sözlüğü. İndeks: I. Özel Adlar ve Etnik Gruplar. II. Yer Adları.

HOMES-FREDERICQ, D.: *Les Cachets Mésopotamiens Protohistorique*, Leiden 1970. XII + 199 s.

Documenta et Monumenta Orientis Antiqui (Antik Doğu'ya İlişkin Belge ve Anıtlar) dizisinin 14. yayını olan bu kitapta, başlangıçtan arkaik Sümer dönemine (M.Ö. 2900 dolayları) değin, Mezopotamya'da kullanılmış olan mühürler incelenmektedir.

Yazar, müzelerde ve özel koleksiyonlardaki mühürlerle yüzeysel kazılarda bulunan mühürleri bir yana bırakarak, yalnızca bilimsel kazılar sonucunda ortaya çıkan mühürleri sistemli bir biçimde betimleyip çözümlenmektedir. Kitabın sonuna, incelenen mühürlerin resimleri ayrı bir bölüm olarak eklenmiştir. Yazar, mühürleri, malzeme, teknik, biçim ve üstlerindeki resimler bakımından incelemekte, dinsel ve din-dışı işlevlerini tanımlamaya, bazı sahnelerin temalarını, seramik, heykel vb. ile karşılaştırarak yorumlamaya, kullanılan bilimsel terminolojiyi saptamaya çalışmaktadır. Sonuç olarak, yazar, mühürlerin gerek ikonografi, gerek biçim, malzeme, teknik, üslup ve kompozisyon bakımından bir evrim geçirdiğini öne sürmektedir. Mühürlerin kronolojisi kesin bir stratigrafyaya dayandığından, kitap, müzelerdeki belli protohistorik mühürlerin sınıflandırılmasına yardımcı olmanın yanısıra, Protohistorik dönemde Mezopotamya uygarlığına da ışık tutmaktadır.

İçindekiler: Önsöz. Giriş. I. Kronolojik İnceleme: *Obeid-öncesi Dönem*. (a) Hassana ve Samarra Yerleşme Katları (b) Halaf Dönemi. Yer. Malzeme. Teknik. Mühürlerin Biçimleri. Süsler: (A) Geometrik Motifler. (B) Doğacı (natüralist) Motifler. *Obeid Dönemi*. Yer. Malzeme. (a) Daha önceki Dönemde Kullanılmış Olan Malzemeler. (b) Yeni Malzemeler. Teknik. Mühürlerin Biçimleri: (a) Daha Önceki Dönemde Bilinen Biçimler. (b) Yeni Biçimler. Süsler. (A) Geometrik Motifler. (a) Daha Önceki Dönemde Kullanılmış Olan Motifler. (b) Özgün Motifler. (B) Doğacı Motifler. (a) Daha Önceki Dönemde Kullanılmış Olan Motifler. (b) Özgün Motifler. *Uruk ve Cemdet-Nasr Dönemleri*. Giriş. *Uruk Dönemi*. Yer. Malzeme: (a) Daha Önceki Dönemde Kullanılmış Olan Malzemeler. (b) Yeni Malzemeler. Teknik. Mühürlerin Biçimleri: (a) Daha Önceki Dönemde Bilinen Biçimler. (b) Yeni Biçimler. Süsler. (A) Geometrik Motifler: (a) Daha Önceki Dönemlerde Kullanılmış Olan Motifler. (a) Özgün Motifler. (B) Doğacı Motifler: (a) Daha Önceki Dönemlerde Kullanılmış Olan Motifler. (b) Özgün Motifler. *Cemdet-Nasr Dönemi*: Yer. Malzeme: (a) Daha Önceki Dönemlerde Kullanılmış Olan Malzemeler. (b) Yeni Malzemeler. Teknik. Mühürlerin Biçimleri: (a) Daha Önceki Dönemlerde Bilinen Biçimler. (b) Yeni Biçimler. Süsler. (A) Geometrik Motifler: (a) Daha Önceki Dönemlerde Kullanılmış Olan Motifler. (b) Özgün Motifler (B) Doğacı Motifler: (a) Daha Önceki Dönemlerde Bilinen Motifler. (b) Özgün Motifler. II. Mühürlerin Evrimi. III. Mühürlerin Üstündeki Sahnelerin Yorumu. IV. Sonuçlar. V. Kaşelerin Katalogu. Kısaltmalar. Kaynakça. Ekler. Resimler İndeksi. Yayınlanmamış Mühürlerin İndeksi. Resimler. (B/6249).

“*Islam and the Trade of Asia*”. Oxford 1970. Bruno Cassirer (Publishers) Ltd. 267 s.

D. S. Richards'ın yayımladığı bu kitap, Oxford bilim adamlarından oluşan “Yakın Doğu Tarihi Grubu”nun, 26-30 Haziran 1967 tarihleri arasında Oxford'da düzenlediği ikinci uluslararası kollokyuma sunulan bildirileri kapsamaktadır. Çin, Hindistan, Endonezya ve Orta Doğu konularında uzman olan arkeolog ve tarihçilerin katkılarında ötürü özel bir değer taşıyan kitapta, İslam ticarî sisteminin örgütlenmesi, gelişmesi ve gerilemesi konularına ağırlık verilmekte, bunun yanısıra

Müslümanlığın gelişmesinden önce Orta Doğu ve Asya arasındaki ticarî ilişkiler incelenmektedir. Kitapta, Müslüman dünyasında ticaretin toplumsal ve hukukî koşullarıyla ilgili bildiriler de yer almakla birlikte, incelemelerin çoğu, Orta Doğu, Hindistan ve Uzak Doğu ticaretinin tarihine ve örgütlenmesine ilişkindir. Kitabın 2'si renkli olmak üzere 34 resim eklenmiştir.

İçindekiler: *Antik Çağda Asya'nın Ticareti*, A.H.M. Jones (İngilizce). *İlk Yüzyıllarda Müslüman Doğu Ülkelerinde Ticaret*, B. Spuler (İngilizce). *Müslüman Tüccar*, M. Rodinson (Fransızca). *Orta Çağın Başlarında İslam Ticaretinin Teknikleri*, A.L. Udovitch (İngilizce). *Müslüman Çanak Çömlekçiliğinin Arkeolojisi ve İncelenmesi*, J. Carswell (İngilizce). *Çin ve Müslümanlık - Masrak'da Arkeolojik Kanıtlar*, M. Rogers (İngilizce). *Mısır ve Çin: Ticaret ve Taklit*, N. Chittick (İngilizce). 8-16. *Yüzyıllar Arasında Arapların Endonezya ve Malaya Yarımadası ile Ticaretleri*, R. R. Di Meglio (İngilizce). *Avrupalıların Gelişinden Önce Malaya-Endonezya Takımadalarında Ticaret ve Müslümanlık*, M. A. Meilink, Roelofsz (İngilizce). *Orta Çağ'da Çin'in Ticareti*, G. F. Hudson (İngilizce). 16 ve 17. *Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu ve Asya Ticareti*, R. Mantran (Fransızca). 18. *Yüzyılda Hindistan'ın Ticaret ve Politikası*, A. Das Gupta (İngilizce). *Kaçarların İlk Dönemlerinde İran Ticareti*, A.K.S. Lambton (İngilizce). 1100-1850 *Yılları Arasında Orta Doğu Ticaretinin Gerilemesi*, C. Issawi (İngilizce). (A/III 5076).

KANSU, YAVUZ - ÖZTUNA, YILMAZ - ŞENSÖZ, SERMET: *Havacılık Tarihinde Türkler, I.* Ankara 1971. Hava Kuvvetleri Basım ve Neşriyat Müd. 448 s.

Yavuz Kansu, Yılmaz Öztuna ve Hv. Alb. Sermet Şensöz'ün ortaklaşa hazırladıkları bu kitapta, en eski çağlardan bu yana insanoğlunun uçuş çabalarından başlayarak havacılığın evrimi, balonculuğun ve uçakların gelişimi, Birinci Dünya Savaşında hava çarpışmaları, Türk havacılığının doğuşu ve gelişimi anlatılmaktadır. Kitapta, çok sayıda renkli ve siyah-beyaz fotoğraf yer almaktadır.

Kitabın içindekiler şunlardır: Önsöz. Giriş. *Birinci Bölüm: En Eski Çağlardan XVIII. Yüzyıl Sonuna Kadar Uçuş Çabaları.* A. Masal ve Efsanelerde Uçuşlar. B. Orta Çağa Kadar Rivayetlerle İlk Uçuş Araştırmaları. C. Türk ve İslâm Âleminde İlk Uçuş Çabaları. D. Barutun Keşfi ve Katı Yakıt Olarak Roketlerde Kullanılışı. E. XVI. Yüzyıl Araştırmaları, Leonardo Da Vinci. F. XVII ve XVIII. Yüzyıllarda Avrupa'da Uçuş Denemeleri, Proje ve Kitaplar. G. XVI-XVIII. Yüzyıllarda Uçuşla İlgili Hava Hikâye ve Romanları. H. XV - XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğunda Roket Silâhları, Hava fişekleri ve Uçuş Deneyleri. *İkinci Bölüm: Balonculuğun Doğuşu.* A. İlk Teşebbüsler (XVIII. Yüzyıl). *Üçüncü Bölüm: XIX. Yüzyılda Havacılık.* A. Balonculuk Çalışmaları. B. Türkiye'de İlk Balon Uçuşları. C. XIX. Yüzyılda Kabilisevk Balonlar. D. XIX. Yüzyılda Askerî Balonculuk. E. XVIII-XIX. Yüzyıllarda Roket Silâhları. F. XIX. Yüzyılda Tayyarecilik. G. Türkiye'de XIX. Asırda Uçuş Çabaları. *Dördüncü Bölüm: XX. Yüzyılda Patlamalı Motor Çağının İlk Yıllarında Havacılık (1900-1914).* A. Tayyarecilikte Gelişmeler. B. XX. Yüzyılın Başında Askerî Havacılık. C. XX. Yüzyılın Başında

Kabilisevk Balonculuk. D. XX. Yüzyılın Başında Türkiye'de Havacılık Olayları. *Beşinci Bölüm*: Türk Havacılığının Doğuşu. A. Türk-İtalyan Savaşı. B. 1912 Yılı Osmanlı Havacılığının Gelişmesi. C. Balkan Savaşı. D. Harpten Sonraki Faaliyet. E. İstanbul-Kahire Seferleri. F. Havacılık Okulu ve Hava Teşkilâtı. *Altıncı Bölüm*: Birinci Dünya Savaşı. A. Birinci Dünya Savaşında Tarafların Hava Gücü. B. Savaşın İlk Yıllarında Hava Faaliyeti. C. Osmanlı İmparatorluğu Savaşa Giriyor. D. Seferberlik ve Savaşın İlk Yılında Türk Havacılığı. 1. Çanakkale Cephesi. 2. Kafkas Cephesi. 3. Kanal Harekâtı ve Filistin Cephesi. 4. Irak Cephesi. E. 1915 Yılında Cephelelerde Genel Durum. F. 1915 Yılı Hava Harekâtı. G. 1915 Osmanlı Tayyare Teşkilâtı. 1. Çanakkale Cephesi. 2. Kafkas Cephesi. 3. Filistin Cephesi. 4. Irak Cephesi. H. 1916, Savaşın Üçüncü Yılında Genel Durum. İ. Havalarda Savaş. I. 1916 Yılında Osmanlı Hava Teşkilâtı. 1. Karadeniz Boğazı ve Karadeniz Sahası. 2. Çanakkale Cephesi Hava Harekâtı. 3. İzmir ve Doğu Akdeniz Havalisi. 4. Kafkas Cephesi. 5. Dördüncü Ordu Cephesi. 6. Irak Cephesi. J. Savaşın Dördüncü Yılında Genel Durum. K. Cephelelerde Hava Harekâtı. L. 1917 Yılında Osmanlı Havacılığı. 1. 1. Ordu Bölgesinde Hava Harekâtı. 2. 5. Ordu Cephesinde Hava Harekâtı. 3. Doğu Cephesi. 4. Filistin Cephesi. 5. Irak Cephesi. M. 1918, Savaşın Son Yılında Genel Durum. N. 1918'de Göklerde Savaş. O. 1918 Yılından Mütarekeye Kadar Osmanlı Havacılığı. 1. Trakya Bölgesinde Hava Harekâtı. 2. Ordu Cephesi. 3. Kafkas Cephesi. 4. Filistin Cephesi. 5. Irak Cephesi. Bibliyografya. (B/4406 a).

KARAHAN, ABDÜLKADIR, YAZICI TAHSİN, MILÂNİ, ALİ: *Topkapı Sarayı Müzesindeki Şahname Yazmalarından Seçme Minyatürler*. İstanbul 1971. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: III. 24 s. 40 resim.

Topkapı Sarayı Müzesi kitaplığındaki 53 Şahname elyazmasından seçilmiş 40 minyatürün renkli baskılarını bir araya getiren bu kitabın başında, Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın Firdevsî ve *Şahname* üstüne kısa bir giriş yazısı yer almaktadır. (B/63 94).

Keban Projesi 1968 Yaz Çalışmaları (Metin ve Şekiller). Ankara 1970. Türk Tarih Kurumu Basımevi. 190 ve 119 s. = Keban Yayınları (Seri I, Yayın 1 ve 2).

Keban bölgesinde 1966 yılından bu yana çeşitli kuruluşlarca yürütülen eski eserler ve yerleşmelere ilişkin araştırmalar, Keban baraj gölünün altında kalacak geniş alanın barındırdığı tarihsel değerleri kurtarmak amacıyla, 1968 yılından başlayarak, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Keban Projesi* adı altında, arkeoloji, folklor, mimarî ve etnografya alanlarında yoğun bir biçimde sürdürülmektedir. İlk araştırmalar, yalnız Elâzığ'ın doğusundaki Altınova bölgesinde 38 höyüğün varlığını ortaya koymuştur. Bugüne değin yapılan kazı ve araştırmalar, bölgenin, M.Ö. 4. bin yılın ortalarına değin uzanan bir tarihi olduğunu, Hititlerin Fırat'ın doğusunda geniş bir biçimde yerleştiklerini göstermiştir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Keban bölgesindeki kazı ve araştırma sonuçlarını bir dizi olarak yayınlamaktadır. Dizinin ilk iki yayını, 1968 ve 1969 yıllarında yapılan çalışmaları kapsamaktadır. 1968 yılına ilişkin yayın, biri, ön-raporları, öteki, araştırma yapılan bölgenin planlarını içine alan iki kitaptan oluşmaktadır. Araştırmalara katılan yerli ve yabancı bilim adamlarının raporları iki dilde, Türkçe ve İngilizce olarak basılmıştır. Yalnız, 1969 yılı çalışmalarını kapsayan kitapta yer alan Harald Hauptmann'ın raporu, Almanca ve Türkçe olarak basılmıştır.

1968 Yaz Çalışmaları'nın içindekiler: Önsöz. *Keban Barajı Su Birikim Alanı Yüzeysel Araştırması*, Dr. Robert Whallon Jr.; Sönmez Kantman. *Keban Projesi Jeofizik Araştırmaları Ön Raporu*, Dr. Ali Yaramancı. *1968 Ağın ve Kalaycık Kazıları Ön Raporu*, Dr. Ümit Serdaroğlu. *1968 Aşvan Kazısı Ön Raporu*, David H. French. *1968 Yılı Fatmalı-Kalecik Kazısı Ön Raporu*, Robert Whallon Jr.; Henry T. Wright. *Şikago ve Kaliforniya Üniversiteleri 1968 Korucutepe Kazısı Raporu*, Maurits van Loon; Giorgio Buccellati. *Norşun-Tepe 1968 Kazıları Ön Raporu*, Dr. Harald Hauptmann. *1968 Pağnik Öreni, Kaşınar Ön Raporu*, Richard P. Harper. *Pulur (Sakyol) Kazısı 1968 Ön Raporu*, Dr. Phil. Hamit Zübeyr Koşay. *Tepecik Kazısı 1968 Yılı Ön Raporu*, Dr. Ufuk Esin. *1968 Yazında Keban Barajı Bölgesinde Köy Mimarisi İncelemeleriyle İlgili Ön Rapor*, Doğan Kuban. *1968 Yılı Keban Projesi Restorasyon Çalışmaları Ön Raporu*, Ayşıl Tükel; Dr. Ömür Bakırer. B 6445/1 ve 2.

1969 Çalışmaları'nın içindekiler: *Jeofizik Araştırmaları*, 1969, Ali Yaramancı. *Keban Baraj Gölü Alanında Taş Devri Araştırmaları*, 1969, İ. Kılıç Kökten. *Ağın ve Kalaycık Kazıları*, 1969, Ümit Serdaroğlu. *Aşvan Kazısı*, 1969, David H. French. *Haraba Kazıları*, 1969, Baki Ögün. *Korucutepe Kazısı*, 1969. *Mimarî ve Genel Buluntular*; Hans G. Güterbock, *Mühür Baskıları*, Maurits van Loon. *Norşun Tepe Kazısı*, 1969, Harald Hauptmann. *Pağnik Öreni Kazısı*, 1969, Richard P. Harper. *Pulur (Sakyol) Kazısı*, 1969, Hâmit Z. Koşay. *Tepecik Kazısı*, 1969 (Ek: Güven Arsebük, *Tepecik İnsan Kalıntılarının İncelenmesine Katkıları*), Ufuk Esin. *Keban Bölgesi Anonim Mimarisi Çalışmaları*, 1969, Ayla Alpöge. *Ağın-Kemaliye Yolu Üzerindeki Arnavut Hanı* (Ek: Ağın Çevre Yolları), Ümit Serdaroğlu. (B/6446 a).

LIGETI, L.: *Studia Turcica*. Budapeşte 1971. Akademiai Kiado. 498 s.

Budapeşte'deki Eötvös Lorand Üniversitesi Türk Filolojisi Kürsüsünün 100. kuruluş yıldönümü dolayısıyla hazırlanan bu kitap, 20 Macar ve 20 yabancı bilim adamının Türkolojiye ve Altay diline ilişkin makalelerini kapsamaktadır. Kitaba, American, Çekoslovak, Fransız, Alman, İtalyan, Polonyalı, Japon, Sovyet ve Türk yazarları da katkıda bulunmuşlardır. Eski ve Orta (Çağatay ve Kıpçak) ve Uygur filolojileri, dilbilim ve folkloru, Osmanlı tarih ve edebiyatı gibi çeşitli konularda araştırma yazıları, kitabı Türkologlar için özellikle ilginç ve önemli kılmaktadır.

İçindekiler şunlardır: SUZANNE KAKUK: Budapeşte Üniversitesinde Türk Filolojisi Öğretiminin Yüz Yılı (Fransızca). P. AALTO (Helsinki): Müslümanlık Öncesi Dönemlerde Türklerin İranlılarla Bağlılıkları (İngilizce). G. BARCZI: Macarcada Türkçe Takma Adlarda Türkçe s ve c Harfleri (Fransızca). H. A.BAS-

KAKOV: Türk Dilinin Yapısındaki Doğal Bağlantıların Önemi (Rusça). L. BAZIN (Paris): Bir Çeşit "Ördek" in, Türk-Mongol Adı olan *angırt* Sözcüğü Üstüne (Fransızca). H. BICARI: Fuzuli'nin Allegorik Eserleri (Türkçe). J. BLASKOVICS (Prag): *Kuruç* Kelimesine İlişkin Türkçe Kaynaklar (Almanca). A. BODROGLIGETI: Memlük-Kıpçak Dilbilgisi (İngilizce). A. BOMBACI (Napoli): Prenses Hsien-li Bilge'nin Kocaları (İngilizce). G. CLAUSON (Londra): *Tonukuk* Yazıtı Üstüne Bazı Notlar (İngilizce). K. CZEGLÉDY: Zacharias Rhetor'da Göçebelerle İlgili Görüşler (İngilizce). J. ECKMANN (Los Angeles): Kuran'ın Doğu Türkçe Çevirileri (İngilizce). G. FEHER, JR.: Türklerin 1543 Seferiyle İlgili Yeni Bilgiler. A. V. GABAIN (Anker): Açılır-kapanır Türk Çadırlarına İlişkin Eski Kaynaklar (Almanca). GY. GYÖRFFY: Koppani İsyanı (Almanca). T. HALASI-KUN (New York): Ortaçağda Güney Macaristan'da Kimliği Bilinmeyen Yerleşmeler (İngilizce). G. HAZAI (Berlin): Osmanlı Türkçesinde Şahıs Eklerinin Tarihsel Gelişimi Sorunu Üstüne (Almanca). ANN HORVATH: Türk Egemenliğinde Macar Kenti *Szolnok*'un Hayvan Ticareti (İngilizce). GY. KALDY-NAGY: *Timar* Sisteminin Macaristan'da Tarımsal Üretime Etkisi (İngilizce). Z. G. KLIAŠTORNĪ: Doğu Gobi'de Yıkıntılar Üstündeki Yazıtlar (Rusça). ZEYNEP KORKMAZ (Ankara): *Kâbusname* ve *Merzubbanname*'nin Çevirmeni Kimdir? (İngilizce) KAETHE U. KÖHALMI: Pusat Kelimesinin Eski Orta Asya'da Üç Karşılığı (Almanca). ILSE LAUDE-CIRTAUTAS (Seattle): Özbekçede Evlilikle İlgili Hitap Biçimleri (İngilizce). L. LIGETI: *Sekiz Yükmek Yaruk*'un Yazarı. L. LÖRINCZ: Mongol ve Altay Türkçesi Destanlarında Paraleller (Almanca). E. MANDOKY: Bulgaristan'da Derlenen Tatar Türküleri (Fransızca). J. NEMETH: Totem Kökenli Türk Etnik Adları (Fransızca) D. PAIS: *oyur* Etniğinin Etimolojisi Üstüne (Fransızca). MARGIT K. PALLO: *gyul* (yanmak) ve *gyujt* (yakmak) Kelimeleri ve Bunların Türkçe 'Background' u (Almanca). J. REYHAN (Varşova): Çuvaşça *salugaj*, Bülbül (luscinia) Anlamına mı Gelir? (Almanca). A. RONA-TAS: Çuvaş Dilinde Kelime Sonlarındaki Gırtlaktan Çıkarılan Harfler Üstüne (İngilizce). E. SCHÜTZ: Eremiya Çelebi (Kömürcüyan)'nin Türkçe Eserleri (Orta Osmanlıca Fonetigi Üstüne (Almanca). A. ŞERBAK: *Taaşukname*'nin Dili ve Metni Üstüne Bazı Görüşler (Rusça). E. TENİŞEV: Türkçede Şart Kipinin Gelişimi (Rusça). S. TEZCAN (Göttingen) - P. ZIEME (Berlin): Uygur Mektup Parçaları (Almanca). E. TRYJARSKI (Varşova): Peçeneklerle Polonya Arasındaki İlişkiler Üstüne (İngilizce). I. VASARY: Yenisey'in Eski Adı *Kam* (İngilizce). E. VASS: XVI. Yüzyılda Buda Vilâyetinin Tarihini Tamamlayıcı Ögeler (Fransızca). N. YAMADA (Osaka): Uygur Belgelerinde Bazı Ağırlık ve Ölçü Adları Hakkında Dört Not. (İngilizce). (A III/6034).

PECKER, JAMES E.: *The Insulae of Imperial Ostia. Memoirs of the American Academy in Rome. Volume XXXI.* Rome 1971. American Academy in Rome. 208 s.

Memoirs of the American Academy in Rome (Roma'daki Amerikan Akademisinin Zabıtları) dizisinin 31. cildi olarak yayımlanan bu kitapta, Ostia'daki, Roma İmparatorluğu döneminden kalma yapılar incelenmektedir. Yazar, önce yapıları sınıflandırmakta, kırsal ve kentsel yapıların özelliklerini belirtmekte, daha sonra

27 yapıyı ayrı ayrı ele alarak ayrıntılı bir biçimde incelemektedir. Her yapı, ayrı ayrı betimlenip (tasvir edilip) yorumlanmakta, bir de kaynakça (bibliyografya) verilmektedir. Kitap, incelenen yapılara ilişkin 74 plan ve 327 fotoğrafı da içine almaktadır.

İçindekiler: Resimlerin Listesi. Kısaltmalar. Giriş. I. Ostia Kanıtlarının Sınıflandırılması, 1. II. Ostia Kanıtlarının Sınıflandırılması, 2. III. Çok-bölmeli Konutların Kökenleri: Kırsal Kanıtlar. IV. İmparatorluk Ostia'sı ve Roma'da Kentsel Yaşam ve Toplum. Ekler: Ostia'daki Çok-bölmeli Konutlar. Kaynakça. Topografya İndeksi. Genel İndeks. (B/6356).

POLK, WILLIAM - CHAMBERS, RICHARD L.: *Beginnings of Modernization in the Middle East*. Chicago and London 1968. The Nineteenth Century, The University of Chicago Press. 427 s.

Kitap, Şikago Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkez'inin, 1966 Ekiminde Şikago Üniversitesinde düzenlediği *19. yüzyılda Orta Doğu'da Modernleşmenin Başlangıçları* konulu konferansa sunulan bildirileri bir araya toplamaktadır.

A.B.D., Kanada, İngiltere, Batı Almanya, İran, İsrail, Lübnan, Tunus, Türkiye ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden bilim adamlarının katıldıkları Konferansa sunulan 20 bildiri, konferansın genel konusunun çeşitli yönlerini yansıtan 6 gruba ayrılmıştır. Gerek bildirilerde, gerek Konferans sırasındaki tartışmalarda, Osmanlı İmparatorluğu önemli bir yer tutmuştur.

"Moderleşme"yi, Orta Doğu kültür bölgesinin tümü açısından ele almakla, bölgenin çeşitli ülkeleri arasında dil ve coğrafya etkileşimini vurgulamak amacı güdülmektedir. Bununla birlikte, bölgesel değişkenlere de gereken önem verilmektedir. Bu tutum, Orta Doğu Araştırmaları Merkezi'nin, bölgenin çağdaş sorunlarının sağlam bir tarihsel temele oturtulmasında karşılaştırmalı yaklaşımını yansıtmaktadır.

"Modernleşme" kavramının, gerek içerik, gerek süreç açısından tanımlanması, toplumsal bilimlerle uğraşanların önemle üstünde durageldikleri konulardan biridir. Günümüzde, çağdaş toplumlara ilişkin derinlemesine incelemeler, tarihçileri, bu toplumların geçmişteki siyasal ve toplumsal dönüşümlerinin niteliğini giderek artan bir duyarlılıkla araştırmaya yöneltmiştir.

Modernleşme nedir? Batılılaşma ile eş anlamlı mıdır? Bir toplumun tümü üstünde bir merkezî gücün denetiminin birleştirilmesi süreci midir? Yukarıdan aşağıya mı, yoksa aşağıdan yukarıya doğru mu gelişir? Bir dış etkinin yan-ürünü müdür, yoksa daha önceki dönemlerde, toplumun içinde ya da ekonomisinde oluşan önemli değişmelere mi dayalıdır? Modernleşmede büyük kişilikler ne denli önemli bir rol oynarlar? Toplumda, Ortaçağ Avrupasının geç dönemlerinin burjuvazisi, ya da 16. yüzyıl İngiltere'sinin toprak sahipleri gibi, bir itici güç var mıdır? Varsa, bu itici gücün belirgin nitelikleri nelerdir? Kitaptaki yazılarda, açık ya da kapalı bir biçimde bu ve benzer sorular üstünde durulmaktadır.

İçindekiler: *Editörün Önsözü*. I. Bölüm: İleri Gelenler ve Bürokratlar. 1. Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı İslahatçılarının Amaç ve Başarılarının Bazı

Yönleri, *Stanford Jay Shaw*. 2. Osmanlı Islahatı ve *Ayan*'ın Politikası, *Albert Hourani*. 3. Osmanlı İmparatorluğunda Toprak Düzeni, Toplumsal Yapı ve Modernleşme, *Kemal H. Karpat*. 2. Bölüm: İdeolojik Değişim. 4. Osmanlı İmparatorluğunda Yönetimde Temsil İlkesinin Başlangıcı, *Roderic H. Davison*. 5. Ondokuzuncu Yüzyılda Türk Seçkinleri Üstünde Ulusçuluğun Etkisi, *Ercümend Kuran*. 6. Ondokuzuncu Yüzyılda İran'da Modernleşme Güçleri - Tarihsel bir Araştırma, *Hafız Ferman Fermayan*. 3. Bölüm: Toplumsal Hareketler. 7. Mısır'da Şehirleşme, 1820-1907, *Gabriel Baer*. 8. Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Mısır'lı Kadınların Durumu, *Nada Tomiche*. 9. Şam Kenti Eşrafından ve Daha Sonra *Nakib-ül Eşraf* Olan el Seyyid Muhammed Ebu'l Su'ud el Hasibi'nin Gözüyle Şam'da 1860 Ayaklanması, Kemal S. Salibi. 4. Bölüm: Yabancı Müdahalesi. 10. Ondokuzuncu Yüzyıl Ortalarında Batının Gelişmesi ve Doğu Bunalımı: Avrupa Ekonomisi Karşısında Suriye, *Dominique Chevalier*. 11. Sömürge Ekonomisinin Kurulması, *Jacque Berque*. 12. Stratford Canning ve *Tanzimat*, *Allan Cunningham*. 5. Bölüm: Eğitim. 13. El Ezher Rektörleri Arasında Modernleşmenin Başlaması, 1798-1879, *Afa Lütfi el-Seyyid Marsot*. 14. İngiliz işgalinden Önce Mısır'da Ulusal Eğitim Tasarıları, *Fritz Steppat*. 15. Eğitimde Modernleşme Başlangıçları: Mısır'daki Yahudi Topluluğu, *Jacob M. Landau*. 16. Paris'teki Mekteb-i Osmani Üstüne Notlar, 1857-1874, *Richard I. Chambers*. 6. Bölüm: Modernleşmede Karşılaşılan Sorunlar. 17. *Tanzimat* Döneminin Başlarında Modernleşmenin Suriye Toplum ve Politikası Üstündeki Etkisi, *Moşe Ma'oz*. 18. Suriye'nin Modernleşmesi: Abdülhamit Döneminin Başlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları, *Şimon Şamir*. 19. Mısır'da Bakımsız (Asimetrik) Gelişme ve Ulaşım, 1800-1914, *Charles Issawi*. 20. Sudan'da Ondokuzuncu Yüzyılda Modernleşme ve Gericilik, *P. M. Holt*. *Yazarlara İlişkin Biyografik Notlar. Indeks.* (A. III/2700).

POPHAM, MERVYN R.: *The Destruction of the Palace at Knossos, Pottery of the Late Minoan IIIA Period*. Göteborg 1970. 113 s.

Studies in Mediterranean Archaeology (Akdeniz Arkeoloji Araştırmaları) dizisinin XII. yayını olan bu kitapta, Knossos Sarayının yıkılış döneminden kalma seçilmiş çanak-çömlek incelenmektedir. Kitap, Knossos Sarayında bulunan çanak-çömleğe ilişkin 17 resim ve 50 fotoğrafı kapsamaktadır.

İçindekiler: I. Önsöz. II. Giriş - Bilgi Kaynakları. 1. Stratigrafya Müzesi (*Strat Mus*). 2. Etiketler. 3. Mackenzie'nin Çanak-çömlek Not Defterleri (*PNB*). 4. Evans'ın Not Defterleri ve Mackenzie'nin Günlük Defterleri (*DB*). 5. Pendlebury'nin Rehberi (*Guide*). 6. Yıllık Raporlar ve *Minos Sarayı (PM)*. III. Saray ve Çevresindeki Çanak-çömlek: 1. Kral Köşkü. Saray. Doğu Saray Bölgesi. 2. Mühürler Geçidi. 3. Konut Olarak Kullanılan Bölümler. 4. Güney-doğu Evi. 5. Tapınak Bölgesi ve Güney-doğu Bölümü. 6. Sığır Çobanı Freski ve Komşu Doğu ve Kuzey-doğu Bölgeleri. Batı Saray Bölgesi. 7. Sarayın Kuzey-batı Köşesi. 8. Kuzey Girişi. Batıdaki Dükkânlar ve Bitişik Bölge. 10. Güney Girişi. 11. Güney Cephesi ve Güney Evi. 12. Kuzey-batı Evi. 13. Küçük Saray. 14. Başrahip Evi. IV. Çanak-çömlek. 1. Evans ve Mackenzie'nin Görüşleri. 2. Sarayın Yıkılması, Özet. 3. Resimli Çanak-çömlek. 5. Genel Nitelikler ve Üslup. 6. Mikene ile Bağıntılar ve Kro-

noloji. V. Sonuçlar ve Tarihsel İçerik. Ek I ve II (Yıkılış Zamanına Ait Vazolar ve İndeks). Resimler. (B/6115).

SEGAL, J. B.: *Edessa, 'The Blessed City'*. Oxford 1970. Oxford Clarendon Press. XVIII + 308 s.

Bu kitap, Urfa'nın bin yılı aşkın bir süreyi kapsayan tarihini, toplumsal yapı, din, kültür, ekonomi, tarım vb. yönleriyle incelemektedir. Sırasıyla, Roma, Bizans, Arap ve Türk yönetimine girmiş olan Urfa'nın 1146 yılında Haçlılarca işgal edilerek yıkılmasına değin çok uzun bir zaman parçası boyunca Hristiyan halkın yaşam koşulları anlatılmaktadır. Kitapta, 1952 ve 1959 yılları arasında yazarın bulduğu altı mozayikle birlikte, üçü renkli olmak üzere 68 resim vardır.

İçindekiler: *GİRİŞ. ÖNSÖZ. I. BAŞLANGIÇ.* Urfa'nın kuruluşuna ilişkin efsaneler. Babil-Asur Dönemi. Seleucid Dönemi. *II. KRALLAR YÖNETİMİNDE URFA.* Tarihsel Açıdan Bakış. Toplumsal ve Yönetimsel Yapı. Urfa'nın Topografyası. Kültür Hayatı. Bardayşan. Kadınların Durumu. Giyim. Yahudi Topluluğu. Din. *III. İSA'NIN İNAYETİ VE HRİSTİYANLIĞIN ZAFERİ:* Abgar ve Addai Efsanesi, Urfa'da Şifa Bulma, İsa'nın Mektubu, İsa'nın Portresi, Urfa'nın İncil'i Öğrenmesinde Yerel Gelenekler, Urfa'da Şehitler, St. Efraim, Aryanizm, Piskopos Rabbula, Mezhep Çatışmaları, Diyofizitlerin Kovulması, Urfa'nın bir Monofizit Merkezi Oluşu, Yahudi Topluluğu, Urfada Puta Tapanlar, Hristiyan Hacılar. *IV. URFA'DA HAYAT, M.S. 240-639:* Tarihsel Açıdan Bakış, Urfa'nın Stratejik Önemi, Bir Askerî Üs Olarak Urfa, Sivil Yönetim, Piskopos ve Rahipler Sınıfının Yasama Yetkisi, Meslekler, Tarım, Bedeviler, Urfa'da Yaşama Koşulları, Eğitim, Kadınların Durumu, Doğal Afetler, Savaş ve Askerlik, Eğlence, Edebiyat, Hristiyan Hacılar, Bâtıl İnançlar ve Büyü, Kamu Yapıları. *V. Son BEŞ YÜZYIL, M.S. 639-1146:* Tarihsel Açıdan Bakış, Hristiyan Zaafırları, Ekonomik Koşullar, Mezhep Faaliyetleri, Edebiyat, Kilise ve Kalıntılar, Bizanslıların Urfa'yı Yeniden Ele Geçirmeleri, Haçlıların Urfa'yı Ele Geçirmeleri, Haçlılar ve Yerel Halk, Savaşlar, Hristiyan Topluluğu, Nureddin Zengi Urfa'yı Ele Geçiriyor, Türk Yönetiminde Urfa, 1146 Felâketi. *SON SÖZ, HARİTA VE PLANLAR, SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA, İNDEKS.* (B/6093).

SMITH, JR., JOHN MASSON: *The History of the Sarbadār Dynasty, 1336-1381 A. D., and its Sources.* The Hague-Paris 1970. Publications in Near and Middle East Studies, Columbia University, Mouton. 216 s.

Bu kitapta, 1330 yıllarında İlhanlı İmparatorluğu'na başkaldırarak, İran'ın Kuzey-Batısına egemen olan ve 1380'lerde Timur'un gelişine değin bu egemenliklerini sürdüren Serbedarların tarihine ilişkin çeşitli kaynakları (Hafız-ı Ebru, Fasih, Mirhvand, Hondemir'in, Serbedar'lerin tarihi ile ilgili eserleri, Devletşah'ın, Serbedar'lara ilişkin bölümü, İbn-Batuta, el-Kutbi ve Mar'aşî'nin eserleri vb. yanısıra *Serbedar* sikkeleri) incelenmektedir. Yazar, bu konuda daha önce yapılmış olan Rus incelemelerinde, Serbedarların, Türk-Moğol yönetimine başkaldıran İranlı

asiler olarak nitelendiğini, ya da bağınaz Şiiilerin bir kolu olarak görüldüklerini; oysa bunun gerçeğini tümünü yansıtmadığını belirterek, bunların kimilerinin Sünnî ya da tutucu Şiiiler olduklarını, kimilerinin de, teokratik bir devlet kurmak amacıyla gizlice örgütlenen Şii dervişler olduklarını öne sürmektedir. Kitapta, bu grupların örgütleri, önderleri, aralarındaki anlaşma ve çatışmalar üstüne bilgi verilmekte, bunların Horasan'da barışı sürekli olarak engelledikleri, sonunda Serbedar hükümetini güçsüz bıraktıkları belirtilmektedir.

İçindekiler: Önsöz, Transkripsiyon ve Çeviri Üstüne Not. Kısaltmalar Listesi. Haritalar Listesi. Tablolar Listesi. Resimlerin Listesi. Giriş. *I. Bölüm*: Edebî Kaynaklar. 1. Kaynakların Betimlenmesi ve Çözümlemesi. Hafız-ı Ebru. Tarih-i Serbedaran, Diğer Edebî Kaynaklar. Sonuçlar. 2. Kronoloji. 3. Din ve Serbedarlar. *II. Bölüm*: Sikke kaynakları. 4. Epigrafik Kalıntılar; Betimleme. 5. Çözümleme ve Yorum. İlk Dönem 736-745/1335-45. Orta Dönem 746-752/1345-52. Serbedarların Dini: 759/1357-58 yıllarında çıkarılan Sikkeler. Geç Dönem 759-782/1357-81. Özet. *III. Bölüm*: Serbedar Hanedanının Tarihi. Serbedar Tarihine Giriş. Erken Dönem. Orta Dönem. Geç Dönem. *IV. Bölüm*: Serbedar Çağının Çeşitli Yönleri. 10. Siyasal Coğrafya. Serbedarların Ülkesi. Cauni Kurban'ın Ülkesi. Valis'in Ülkesi. Kentler ve Köyler. Yazır ve "Bazar". Tuman. 11. Dilbilime ilişkin Görüşler. 'Tagaytimur'. 'Bik'. *Ek*: Sikke kaynakları. Sikke ve Sikke Tiplerinin Listesi. Levhalar. Bibliyografya. İndeks. (A. III/5816).

THOMAS, LEWIS V. (Editör: NORMAN ITZKOWITZ): *A Study of Naima*. New York 1972. New York University Press. XII + 163 s.

New York Üniversitesince yayımlanan *Yakın Doğu Uygarlığı İncelemeleri* dizisinin dördüncü kitabı olan bu eser, Princeton Üniversitesi öğretim üyelerinden Lewis V. Thomas'ın 1947 yılında yazmış olduğu doktora tezidir.

Lewis V. Thomas, başlıca üç bölümden oluşan eserinde, Naima'nın hayatını, fikirlerini ve *Naima Tarihi*'ni inceleme konusu yapmaktadır. Yazar, Naima'nın, yönetim, devlet adamı, çağının sadrazamları, tarih, tarihin niçin ve nasıl yazılması gerektiği konularındaki görüşlerini, eserinden bölümler aktararak incelemektedir. Thomas'ın gözüyle, Naima, "Osmanlılığa" sıkı sıkıya bağlı, görüş açısı, gerek yer, gerek zaman bakımından içinde yaşadığı dünya (Osmanlı dünyası) ile sınırlanmış, bir dâhi olan Kâtip Çelebi'nin aksine, Batı'nın artan gücünü ve gelişen tekniğini kavrayamamış; bununla birlikte, dürüst, yürekli, bağınazlıktan uzak, liberal, akılcı ve yapıcı bir insandı.

Kitabın içindekiler: Editörün Önsözü. Kısaltmalar. Giriş. *Birinci Bölüm*: Naima'nın Hayatı. *İkinci Bölüm*: Naima'nın Fikirleri. *Üçüncü Bölüm*: Naima'nın Eseri. Sonuç. Bibliyografya. (A. III/6693).

TURANİ, ADNAN: *Dünya Sanat Tarihi*. Ankara 1971. Türk Tarih Kurumu Basımevi. 614 s. = İş Bankası Kültür Yayınları, Sanat Dizisi: 5.

Adnan Turani'nin, tarih-öncesi ilkel sanatlardan başlayarak Mezopotamya, Mısır, Çin, Hint, Japon sanatlarını içine alan; eski Yunan, Roma, Hristiyan Ortaçağ, Rönesans, Barok çağı gibi büyük sanat dönemlerinin yanısıra çağımızın sanatlarını da kapsayan, türlü dönem ve bölgelerde gelişen Türk sanatlarına büyük bir yer ayıran, kısaca insanlık evrimi boyunca sanatın evrimini (plastik sanatlar açısından) konu edinen bu kitabı, ülkemizde, daha önce yayımlanmış çeviri eserler dışında, ilk kez yayımlanan bir dünya sanat tarihidir.

Yazar, insanlık tarihi boyunca sanatın gelişimini derinliğine ve genişliğine incelemeksizin, yöresel değerlendirmelere girişmenin, sanat ürünlerinin kavranması için yeterli olamayacağı görüşündedir. "Her sanatın bir dünya görüşünü içerdiği" düşüncesinden yola çıkan Turani, giderek, her ekonomi çeşidinin kendisine uygun düzenler yarattığını, bu düzenlerin kendine uygun kurumların doğmasını zorladığını, dolayısıyla yeni değerler oluşturduğunu öne sürüyor. Yazar, insanlığın evrim çizgisinin tarih boyunca üç önemli aşamadan geçtiğini; *yağma kültürü*, *tarım kültürü* ve *bilimsel teknoloji kültürünün*, yeryüzünün çeşitli yerlerindeki tüm toplumların kültür ve sanatlarının oluşum ve gelişiminde belirleyici öge olduğunu; bunun yanısıra, dinsel inançlar, dinsel inançların belirlediği dünya görüşü, iklim ve çevresel özellikler, siyasal gelişmeler, vb.'nin, toplumların kendine özgü sanatlarını oluşturduğunu belirtmektedir.

Kitapta, çeşitli toplumların çeşitli dönemlerdeki sanatları incelenirken, yer yer, söz konusu toplumların tarihleri, çevresel koşulları, toplumsal yapıları, dinleri, vb. üstüne bilgi verilmekte, fotoğraflarla örnekler sunulmaktadır. Kitabın sonundaki, "Çağımız ve Sanatımız" bölümünde, yazarın, sanat görüşünü; çağımız sanatı ve geleceğin sanatının ne yönde gelişeceği üstüne düşüncelerini buluyoruz.

Kitabın içindekiler şunlardır: *Önsöz* (Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin). *Giriş* – Primitif halklarda resim sanatının özellikleri – Primitif halklarda heykel özellikleri – Primitif halklarda mimarlık özellikleri – Arkaik üsluplu mimari – Heykel ve resim özellikleri – Klasik üslup özellikleri – Klasik mimari özellikleri – Klasik resim özellikleri – Klasik heykel özellikleri – Barok üslup dönemi – Barok mimari özellikleri – Barok resim özellikleri – Barok heykel özellikleri. *Buzul Çağı Sanatı* – Buzul Çağı'nda çevre – Buzul Çağı Sanatı – Ortataş Çağı – Sanatta ilk soyutlaşma – Yenitaş Çağı sanatı. *Primitif Halk Sanatları*. *Mısır Sanatı* – Mısır mimarisi – Orta İmparatorluk mimarisi – Yeni İmparatorluk Mimarisi – Amarna Çağı mimarisi – Restorasyon mimarisi – Mısır mimarisinin son çağı – Mısır sanatında heykel – Eski İmparatorluk'ta heykel ve resim – Yeni İmparatorluk'ta heykel ve resim – Mısır sanatında yumuşama ve gevşeme – Ramsesler Çağı – Mısır sanatının son çağı – Mısır heykelinin çağımız heykeline etkisi. *Mezopotamya Sanatı* – Mezopotamya sanatının genel özellikleri – Mezopotamya sanatındaki biçimler – Tarihi gelişim içinde Mezopotamya sanatı – Mesilim Çağı – Cemdet Nasr kültüründe heykel ve mimari – Eski Sümer Çağı – Yeni Sümer sanatı – Hamurabi devri – Asur sanatı – Son Babil sanatı. *Pers Sanatı*. *Etiler (Hititler)* – Hatti sancaklarının anlamları – Eti (Hitit) kültürünün

doğuşu – Etiler’de keramik ve heykel – Eski Eti Devleti – Büyük İmparatorluk devri – Etilerde din – Etilerin karakteri – Eti mimarisi – Etiler’de heykel – Etilerin sonu. *Step Sanatı, Grek Sanatı* – Minos ve Miken sanatı – Miken sanatı – Geometrik sanat – Doğu üsluplu sanat – Arkaik heykel sanatı – Dorik ve İyonik üslup – Klasik üslup devresi – Yüksek ve Geç Klasik – Parthenon mimarisi ve heykeli – IV. Yüzyıl heykel sanatı – IV. Yüzyıl mimarisi – Yunan mimarisine genel bakış – Yunan sütun düzenleri – Grek yapı tipleri. *Hellenistik Sanat* – Hellenistik mimari – Hellenistik heykel. *İtalya’da İlk Kültürler* – Etrüsk sanatı – Etrüsk mimarisi. *Roma Sanatı* – Roma mimarisi – Roma heykel sanatı – Roma resim sanatı – Roma İlk Hristiyanlık sanatı. *Bizans Sanatı* – Bizans mimarisi – Bizans resim sanatı – *Orta ve Kuzey Avrupa’da Göçler Çağında Dunum ve sanatlar, Karoliyn (Karolenj) ve Roman Sanatı* – Erken Roman mimarisi – Olgun Roman mimarisi – Geç Roman mimarisi. *Gotik Sanatı* – Gotik mimari – Erken Gotik mimarisi – Klasik Gotik katedraller – Gotik mimarinin son dönemi – Gotik heykeli – Gotik resim sanatı. *İslam Sanatı* – Emevi camileri – Emevi sarayları – Endülüslü Emevi mimarisi – Abbasi mimarisi – Abbasi sarayları – Fatimî mimarisi. *Türk Selçuklu Sanatı* – Selçuklu mimarisi – Anadolu Selçuklu sanatı – Anadolu Selçuklu mimarisi – Anadolu Selçuklu camileri – Anadolu Selçuklularında medreseler – Selçuklu türbeleri. *Beylikler Devri Mimarisi* – *Hint Sanatı* – Hint mimarisi – Buda heykelleri – Greko-budik heykel sanatı – Hint resim sanatı. *Çin Sanatı* – Çin resim sanatı – Çin resminde yazı karakteri – Çin mimarisi. *Japon Sanatı, Eski Amerika Yerlilerinin Sanatları, Türk Sanatı* – Ana özellikler – Türk mimari sanatının kaynaklarından bu yana gelişimi – Osmanlı klasik mimarisi ve Sinan – Sinan’ın eserleri. *Hindistan’da Babürlü Türk Sanatı, Rönesans* – Avrupa’da Rönesans’ı hazırlayan etkenler – Rönesans’ın olgunluk çağı – Maniyerist sanat – Rönesans mimarisi. *Rus Sanatı, Barok Sanat* – Barok sanatı doğuran kültürel ve toplumsal ortam – Barok mimari – Barok resim sanatı – Rokoko – Rokoko resim sanatı. *1789’dan sonra Avrupa* – Romantik duygunun doğuşu – XIX. Yüzyılda manzara resmi – Geçmişe yönelme – Fransız ve Alman Romantizmi – Gerçekçilik ve doğuş nedenleri – Gerçekçi Resimler – XIX. Yüzyıl mimarisi. XX. Yüzyıl Mimarisi ve Heykeli – Betonun mimariye girişi – Ruskin ve Morris – Van de Velde – XIX. ve XX. Yüzyıl heykeli. *Dramı Olan Sanatçılar* – Van Gogh – Gauguin – Cézanne. *Modern Çağın Sanat Görüşü* – Modern teknoloji ve sanat – Modern sanatın soyutlaşma nedenleri – Yüzyılımız başındaki önemli sanat akımları – Fovizm – Dışavurumculuk – Kübizm – Münih’teki sanat akımları – Fütürizm – Dada hareketi – Neoplastisizm – Metafizik resim – Yeni gerçekçilik – Gerçeküstüculük – Bauhaus sanatçıları – Soyut sanatta yeni akımlar – Lekecilik – Modern resim sanatının kendine özgü gelişimine genel bakış – Çağımız sanatı ve getirdiği sorunlar – 1900’lerden bu yana Avrupa’daki mimari üslup – Chicago Okulu. *Osmanlı İmparatorluğunda Batı’ya Dönüş* – 1700’lerden bu yana aydınlarımızın dünya görüşü – Batı kültürünün Türkiye’ye girişi – Türkiye’de Batı anlamında resim sanatı – Cumhuriyet döneminde mimarimiz – Çağımız ve sanatımız. Bibliyografya. İndeks. (B/6477 b).

